

Reportatge | Text: **Antònia Carré**

'SWEENEY TODD' i l'Edat Mitjana catalana

TEATRO ESPAÑOL

El títol pot semblar estrany. O fantasiós. Però els textos manen i la lletra escrita moltes vegades acaba tenint raó. L'argument de *Sweeney Todd: The demon barber of Fleet Street*, el thriller musical de Stephen Sondheim que va filmar Tim Burton el 2007 i que ara podem veure un altre cop a Barcelona, dirigit per Mario Gas, és tan antic com la nostra Edat Mitjana. La història anglesa d'un barber que assassina els seus clients i després, amb l'ajut d'una tavernera, en fa pastissos de carn que innocentment es mengen amb delit els seus parroquians habituals no va més enllà del segle XIX: apareix per primer cop el 1846, en una sèrie de contes de por escrits per Thomas Peckett Prest. El canibalisme provocava aleshores esgarriances en les consciències, per més que hagi estat una pràctica present en l'ésser humà des dels temps més remots, com ens ensenya l'antropologia. I les provoca encara, esclar, perquè només la seva prohibició, juntament amb la del tabú de l'incest i la de l'assassinat, assegura la convivència.

Els antecedents caníbals

A l'hora de buscar els antecedents caníbals de *Sweeney Todd*, ¿podem anar més enrere en el temps? Sí, si ens mirem la trama argumental com un motiu folklòric, que pel fet de ser-ho es repeteix arreu. El motiu és el del canibalisme inconscient, que trobem documentat en la literatura de totes les èpoques, tant culta com popular, i en el cinema. ¿Qui no recorda l'argument de *Tiestes*, la tragèdia del cordovès Sèneca el protagonista de la qual es menja els seus fills sense saber-ho per culpa d'un germà enfollit? ¿O el cas mitològic de Saturn, el pare de Júpiter, que devorava amb ànsia els seus fills i que ha quedat en el nostre imaginari com un quadre de Goya? ¿O la llegenda del cor menjat del trobador Guillem de Cabestany, que és assassinat a traïció per un marit enganyat? Segons conta la seva vida, li extreuen el cor, el cuinen amb pebre i l'ofereixen emplatat a la seva enamorada Soremonda, que quan descobreix el que acaba d'engolir decideix anar-se'n per sempre d'aquest món. O la història de Han-

sel i Gretel, els dos germanets que una vella volia menjar-se per dinar i que va fer popular la versió dels germans Grimm? ¿O aquelles dues pel·lícules, *Delicatessen* i *Tomàquets verds fregits*, on tothom troba boníssima la carn que assaboreix? L'antropòfag només pot proclamar el seu delit si no sap el pecat que comet. Al *Buscón* de Quevedo les coses no van ben bé així, perquè és es-

crit al segle XVII i reproduïx una societat on passar gana era bastant habitual. Els pastissos "de a cuatro" que es mengen per sopar Pablos i uns quants brètols són objecte de bromes macabres. I ho són perquè encara que els pastissos es diuen com es diuen ja que valen quatre maravedís i són farcits de carn de mala qualitat, tothom pensa en el costum de partir els ajusticiats en quatre trossos. Per això Pablos afegeix que sempre que en menja resa una avemaria, per si de cas.

L'antecedent més antic que conec de la història del barber del mític carrer Fleet de Londres (al segle XVIII hi va viure el gran Samuel Johnson i fins als anys 80 del segle XX hi havia la seu dels principals diaris britànics) ens porta al segle XV i a l'Edat Mitjana catalana. Concretament, a l'*Espill* de Jaume Roig, a una escena situada a París que va divulgar Raimon a ritme de rap. El metge valencià porta el seu protagonista a una taverna on serveixen volateria, carns salvatges i potatges, la més famosa de tot París. Aquí mengen força, ell i els seus companys, fins que s'adonen amb estupefacció que han endrapat quan apareix en un pastís de carn, capolada i triturada, la

Imatge d'una de les escenes de la versió teatral de 'Sweeney Todd' que ara podem veure al teatre amb direcció de Mario Gas i protagonitzada per Vicky Peña i Joan Crosas

punta d'una orella. No sé on devia sentir la història Jaume Roig, però és idèntica a l'argument de *Sweeney Todd*, si exceptuem el personatge del barber. La topografia de l'*Espill* ens convida a pensar que al segle XV devia córrer per l'Europa Occidental ambientada en diferents indrets i que Roig la va saber integrar en la seva obra, com ho farà segles més tard Thomas Peckett Prest.

Una confessió rotunda

Si llegeixen l'episodi de l'*Espill* s'adonaran d'una hàbil manipulació: l'autor de l'obra més misògina de la literatura catalana ha fet desaparèixer de l'escena els homes. La maldat és aquí, només faltaria!, exclusivament femenina. Els homes són les víctimes innocents i els que ingereixen còndidament les menges que els serveixen les taverneres, una mare i les seves dues filles. Però l'aventura espillenca s'acaba amb una confessió rotunda: el protagonista masculí assegura, sense posar-se vermell, que mai de la vida no havia menjat ni salsitxes ni llonganisses tan delicioses ni tan fines. El canibalisme ha esdevingut conscient i esclata amb una rialla cínica.*

El tema del canibalisme compta amb antecedents molt antics